

Ekonomikos ir verslumo valstybinio brandos egzamino II dalies vertinimo principai ir praktika

III modulis

Turinys

- Vertinimo principų apžvalga
- Teorija ir praktika vertinant egzaminų užduotis pagal skirtingus nurodomuosius veiksmožodžius
- Teorija ir praktika vertinant su grafikais ir skaičiavimais susijusias užduotis
- Aktualūs vertinimo principai

VBE kandidatų darbų vertinimo principai I

Pozityvaus vertinimo principas (angl. *positive marking*). Taškai skiriami už tai, kas atsakyme yra teisinga, o ne atimami už klaidas. Net ir dalinis, bet ekonomiškai pagrįstas atsakymas gali būti įvertintas.

Pakankamumo principas (angl. *sufficiency*). Atsakymas nebūtinai turi būti išsamus – pakanka, kad jis atitiktų klausimo esmę ir parodytų reikiamą supratimo lygį konkrečiam taškui gauti.

Aiškumo ir nedviprasmiškumo principas. Taškai skiriami tik tada, kai mintis yra aiškiai suformuluota ir interpretuojama vienareikšmiškai. Jei vertintojas turi „spėlioti“, taškas neskiriamas.

Nuoseklumo principas (angl. *consistency*). Tas pats atsakymo tipas turi būti vertinamas vienodai visiems kandidatams; tai galioja visiems vertintojams ir viso vertinimo metu.

VBE kandidatų darbų vertinimo principai II

Didelė dalis egzamino klausimų reikalauja vertintojo sprendimo, t. y. nuspręsti, ar mokinio atsakymas (pvz. argumentas ar paaiškinimas) pasiekia patenkinamą atsakymo lygį už jam skiriamą 1 tašką. Du konkuruojantys principai:

- ✓ „Pasitikėjimo kreditas“ už ne itin išsamų atsakymą.
- x Neskirti taškų už atsakymą, kuris gali būti interpretuojamas skirtingai (pvz. *realusis BVP įskaičiuoja infliaciją*).

Vertinimo instrukcijos ribotumai

- ❖ Visuomeniniuose moksluose dažnai neįmanoma užtikrinti, kad vertinimo instrukcijose būtų pateikti visi galimi teisingi atsakymo variantai.
- ❖ Uždutis: skirkite 2 minutes suformuluoti savo atsakymą į toliau pateiktą klausimą nesinaudodami vertinimo instrukcija. Dirbdami grupėse, palyginsime, kaip skiriasi mūsų atsakymai ir pasidalinsime, ką tai pasako apie VBE vertinimo prigimtį.

Tarkime, Federalinis rezervų bankas nusprendė padidinti palūkanų normas. Dėl to daugelis indėlininkų savo indėlius Indijos rupijomis iškeičia į JAV dolerius ir perkelia į JAV bankus. Kaip pasikeis Indijos rupijos vertė JAV dolerio atžvilgiu dėl tokio Federalinio rezervų banko veiksmo? Atsakymą pagrįskite vienu argumentu.

Juodraštis

Indijos rupijos vertės pasikeitimas .....

.....

Argumentas .....

.....

.....

(2 taškai)

Klausimai su nurodomuoju veiksmažodžiu „įvardyti“

1. Klausimai su nurodomuoju veiksmožodžiu „įvardyti“

- 1) Nuskaite QR kodą (arba atidare šią nuorodą: <https://docs.google.com/document/d/1PEnhAv48YJxfrMjYtHyToxWo9KcisRBUKKE5h0eLCig/edit?usp=sharing>) rasite klausimo vertinimo instrukciją ir 15 atsakymų pavyzdžių.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite mokinių atsakymus.
- 3) Vertinimo aptarimas kartu.
- 4) Jūsų pastebėjimai: iššūkliai, pāmokos vertintojams. Pasiūlymai vertinimo instrukcijos tobulinimui. Ką mokinių atsakymai pasako apie mokymo(si) akcentus ruošiantis šių metų VBE II daliai?
- 5) Ar įžvelgėte galimus vertintojų susitarimus?

Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas savo esme būtų teisingas. Skliaustuose ( ) yra pateikti atsakymų paaiškinimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

2. Klausimai su nurodomuoju veiksmožodžiu „įvardyti“

- 1) Nuskaite QR kodą (arba atidare šią nuorodą: https://docs.google.com/document/d/1rm4sBE8MBbzMpODw3e_ihAww9AfJJUlj1CJ1HmO2no/edit?usp=sharing) rasite klausimo vertinimo instrukciją ir 10 atsakymų pavyzdžių.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite mokinių atsakymus.
- 3) Vertinimo aptarimas kartu.
- 4) Jūsų pastebėjimai: iššūkliai, pāmokos vertintojams. Pasiūlymai vertinimo instrukcijos tobulinimui. Ką mokinių atsakymai pasako apie mokymo(si) akcentus ruošiantis šių metų VBE II daliai?
- 5) Ar įžvelgėte galimus vertintojų susitarimus?

Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas savo esme būtų teisingas. Skliaustuose ( ) yra pateikti atsakymų paaiškinimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

Pastebėjimai

- <...> X šalies ekonominio augimo tempai 2020 m. buvo 4,35 proc., 2021 m. buvo 4 proc., o 2022 m. buvo 3,15 proc. – akivaizdu, kad daugelis mokinių painioja ekonomikos augimo lėtėjimą su neigiamu ekonomikos augimu.
- Pasitaikė akivaizdūs spėliojimai (pvz. atsakymas „mažinti mokesčius“ rašomas prie abiejų – fiskalinės ir monetarinės – politikos priemonių).
- Jūsų pastebėjimai?

**Klausimai su nurodomaisiais veiksmažodžiais
„apibrėžti“, „paaiškinti“ ir „argumentuoti“**

3. Klausimai su nurodomuoju veiksmožodžiu „apibrėžti“

- 1) Nuskaite QR kodą (arba atidare šią nuorodą: <https://docs.google.com/document/d/1lmmplp6ZF0yXU7tlzRjPjzGgCR54th54eOiZWsubFhc/edit?usp=sharing>) rasite klausimo vertinimo instrukciją ir 10 atsakymų pavyzdžių.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite mokinių atsakymus.
- 3) Vertinimo aptarimas kartu.
- 4) Jūsų pastebėjimai: iššūkiai, pāmokos vertintojams. Pasiūlymai vertinimo instrukcijos tobulinimui. Ką mokinių atsakymai pasako apie mokymo(si) akcentus ruošiantis šių metų VBE II daliai?
- 5) Ar įžvelgėte galimus vertintojų susitarimus?

Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas savo esme būtų teisingas. Skliaustuose ( ) yra pateikti atsakymų paaiškinimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

4. Klausimai su nurodomuoju veiksmožodžiu „paaškinti“

- 1) Nuskaite QR kodą (arba atidare šią nuorodą: <https://docs.google.com/document/d/16u-rfNelpGllmZcfo-ok4JfzxUy6FOW5zAgJilUINIU/edit?usp=sharing>) rasite klausimo vertinimo instrukciją ir 10 atsakymų pavyzdžių.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite mokinių atsakymus.
- 3) Vertinimo aptarimas kartu.
- 4) Jūsų pastebėjimai: iššūkiai, pāmokos vertintojams. Pasiūlymai vertinimo instrukcijos tobulinimui. Ką mokinių atsakymai pasako apie mokymo(si) akcentus ruošiantis šių metų VBE II daliai?
- 5) Ar įžvelgėte galimus vertintojų susitarimus?

5. Klausimai su nurodomuoju veiksmožodžiu „argumentuoti“

- 1) Nuskaite QR kodą (arba atidare šią nuorodą: <https://docs.google.com/document/d/1kme3Dk0kUc8mg71zytKH0J69C1kgYcZ1Wm78wZgq0Yw/edit?usp=sharing>) rasite klausimo vertinimo instrukciją ir 10 atsakymų pavyzdžių.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite mokinių atsakymus.
- 3) Vertinimo aptarimas kartu.
- 4) Jūsų pastebėjimai: iššūkiei, pāmokos vertintojams. Pasiūlymai vertinimo instrukcijos tobulinimui. Ką mokinių atsakymai pasako apie mokymo(si) akcentus ruošiantis šių metų VBE II daliai?
- 5) Ar įžvelgėte galimus vertintojų susitarimus?

Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas savo esme būtų teisingas. Skliaustuose ( ) yra pateikti atsakymų paaiškinimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

Nurodomųjų veiksmažodžių (angl. *command terms*) reikšmės

Diskusijai: kuo skiriasi nurodomieji veiksmažodžiai „apibrėžti“, „paaiškinti“ ir „argumentuoti“?

	Apibrėžti	Paašškinti	Argumentuoti
Pagrindinis tikslas	Pateikti tikslią sąvokos reikšmę	Atskleisti priežasties–pasekmės ryšį	Pagrįsti teiginį, nuomonę ar išvadą remiantis paašškinimais, pavyzdžiais ir (arba) įrodymais.
Ką mokinys turi padaryti	Nurodyti, kas tai yra	Atsakyti, <i>kodėl</i> ir (arba) <i>kaip</i>	Įrodyti arba pagrįsti teiginį
Atsakymo pobūdis	Faktinis, apibrėžiamasis	Aiškinamasis	Analitinis, pagrindžiantis
Pasiekimų lygmuo	Žinios ir supratimas	Supratimas ir taikymas	Siejamas su aukštesniaisiais pasiekimų lygmenimis
Struktūra	Sąvoka	Reiškinys → priežastis ir (arba) pasekmė	Teiginys → pagrindimas, remiantis pavyzdžiais ir (arba) įrodymais → paašškimas → išvada.
Ar reikia pavyzdžio?	Nebūtina	Naudinga	Dažniausiai būtina
Tipinė atsakymo apimtis	1 sakiny	1-3 sakiniai	Išplėtotas atsakymas / pastraipa
Dažna mokinių klaida	Vietoje apibrėžimo pateikiamas pavyzdys	Nurodomas faktas, bet neatsakoma „kodėl ir kaip“ (nėra priežastinio ryšio)	Pateikiamas teiginys, tačiau jis neparemiamas susijusiais pavyzdžiais, įrodymais ar nuosekliu samprotavimu.

Nurodomųjų veiksmažodžių (angl. *command terms*) atsakymų pavyzdžiai

Apibrėžkite, kas yra infliacija.

Infliacija – tai nuolatinis bendrojo prekių ir paslaugų kainų lygio kilimas ekonomikoje per tam tikrą laikotarpį.

Paaiškinkite, kodėl ekonomikoje atsiranda infliacija.

Infliacija gali atsirasti, kai visuminė paklausa ekonomikoje auga sparčiau nei visuminė pasiūla. Didėjant visuminei paklausai, susidaro perteklinė paklausa, todėl įmonės kelia prekių ir paslaugų kainas, o bendras kainų lygis ekonomikoje didėja.

Argumentuokite, kodėl aukšta infliacija gali būti žalinga ekonomikai.

Aukšta infliacija gali būti žalinga ekonomikai, nes mažina gyventojų perkamąją galią ir didina neapibrėžtumą verslui. Kai kainos kyla greičiau nei pajamos, namų ūkiai gali įsigyti mažiau prekių ir paslaugų. Be to, įmonėms tampa sunkiau planuoti kaštus ir investicijas, todėl gali lėtėti ekonomikos augimas. Todėl aukšta infliacija dažnai neigiamai veikia ekonomiką.

Su grafikais susiję klausimai

6. Grafikai

- 1) Nuskaite QR kodą (arba atidare šią nuorodą: https://docs.google.com/document/d/14S_SFo0gID1HuRBtD7WYkXvFA3BV5_5C_LSzk4MOD9c/edit?usp=sharing) rasite klausimo vertinimo instrukciją ir 10 atsakymų pavyzdžių.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite mokinių atsakymus.
- 3) Vertinimo aptarimas kartu.
- 4) Jūsų pastebėjimai: iššūkiai, pāmokos vertintojams. Pasiūlymai vertinimo instrukcijos tobulinimui. Ką mokinių atsakymai pasako apie mokymo(si) akcentus ruošiantis šių metų VBE II daliai?
- 5) Ar įžvelgėte galimus vertintojų susitarimus?

Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas savo esme būtų teisingas. Skliaustuose ( ) yra pateikti atsakymų paaiškinimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

Duomenimis ir skaičiavimais grįsti klausimai

7. Naudojimas duomenimis ir skaičiavimai

- 1) Nuskaite QR kodą (arba atidare šią nuorodą: https://docs.google.com/document/d/1COPKUhFev_FwTwInpTp44zRF1pe8uk0D_e4Mvl8zCmg/edit?usp=sharing) rasite klausimo vertinimo instrukciją ir 10 atsakymų pavyzdžių.
- 2) Dirbdami individualiai, įvertinkite mokinių atsakymus.
- 3) Vertinimo aptarimas kartu.
- 4) Jūsų pastebėjimai: iššūkiai, pāmokos vertintojams. Pasiūlymai vertinimo instrukcijos tobulinimui. Ką mokinių atsakymai pasako apie mokymo(si) akcentus ruošiantis šių metų VBE II daliai?
- 5) Ar įžvelgėte galimus vertintojų susitarimus?

Vertintojas privalo vertinti tiksliai pagal pateiktą vertinimo instrukciją. Žvaigždute (*) pažymėtų klausimų atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais, svarbu, kad atsakymas savo esme būtų teisingas. Skliaustuose ( ) yra pateikti atsakymų paaiškinimai. Pasviruoju brūkšniu (/) atskirti galimi teisingi atsakymai.

Aktualūs vertinimo principai iš tarptautinės praktikos

Vertimas iš anglų kalbos:

- Kai tai yra aktualu, turi būti skiriami *perkeliamieji taškai*. Jei kandidatas padaro skaičiavimo klaidą, tačiau vėlesnėse užduoties dalyse neteisingai gautą rezultatą taiko tinkamai ir nuosekliai, kandidato atsakymas vertinamas teigiamai. Tai vadinama *savo skaičiaus taisykle* <...>
- Kandidatui taškai gali būti mažinami už netinkamą apvalinimą, <...>, taip pat už tinkamų matavimo vienetų nenurodymą. Tačiau už kiekvienos rūšies klaidą taškai gali būti mažinami tik vieną kartą per visą darbą.

Šaltinis: *IB DP Economics 2025 markscheme*.

Aptarimui: Kurie iš aukščiau pateiktų principų galėtų būti aktualūs VBE II?

Vis dėlto, nėra įmanoma suformuluoti vertintojų susitarimų visais egzamino klausimais, todėl dažniausiai vertintojas turi priimti profesinį vertinimą. Tai ypač aktualu VBE II daliai, kai atsakymai vertinami tik vienu tašku už apibrėžimą, paaiškinimą ar argumentą.

Naudingos nuorodos

- <https://www.emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos/37>
- <https://www.nsa.smsm.lt/pasiekimu-departamentas/egzaminai-ir-pasiekimu-patikrinimai/valstybiniai-brandos-egzaminai/egzaminu-uzduotys/>
- <https://www.nsa.smsm.lt/pasiekimu-departamentas/egzaminai-ir-pasiekimu-patikrinimai/egzaminu-uzduociu-pavyzdziai/>
- https://www.nsa.smsm.lt/old/wp-content/uploads/2025/07/2025_EKO_VBE2_PG_vi_PATVIRTINTA_B.pdf
- https://www.nsa.smsm.lt/old/wp-content/uploads/2025/06/2025_EKO_VBE2_PRIEDAS_web.pdf
- <https://www.nsa.smsm.lt/wp-content/uploads/2025/11/Ekonomikos-ir-verslumo-VBE-II.pdf>
- <https://www.nsa.smsm.lt/wp-content/uploads/2025/11/Ekonomikos-ir-verslumo-VBE-bendri.pdf>